

УДК 346.2:351.824(477)"364"

В. А. Легкова

В. В. Григор'єва

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Російське вторгнення зумовило прийняття неординарних рішень спрямованих задля стабілізації економічних процесів в країні. Зокрема, запровадження воєнного стану, створив необхідність активізації державної підтримки господарської діяльності за усіма галузями економіки, але особливе значення ті, які зорієнтовані на забезпечення оборони, продовольчу, енергетичну безпеку та інші, що спрямовані на відновлення інфраструктури.

У дослідженні здійснено аналіз інноваційних рішень запроваджених українською владою задля максимальної підтримки існуючих суб'єктів господарювання задля продовження здійснення господарської діяльності, а також надання спрощених, адаптивних процедур, задля розпочатку господарської діяльності. За аналізом запропонованих рішень їх можливо охарактеризувати які мали організаційний (нефінансових) та фінансовий характер, а також визначення етапів, які вже пройшла та повинна пройти Україна на шляху економічного відновлення. Важливим стало дослідження досвіду державної підтримки суб'єктів господарської діяльності в умовах військових дій ізраїльської держави.

Нова економічна політика повоєнних часів характеризується створенням державною владою прийнятних умов для здійснення господарської діяльності, із запровадженням максимальної державної підтримки. Наразі ми маємо можливість визначити перехід у системі державної підтримки від кризових рішень які були необхідні на початку повномасштабного вторгнення, до іншого етапу правового регулювання, який знаменує запровадження заходів які мають допомогти українським суб'єктам господарювання стати конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішніх ринках в умовах тривалих військових дій. Важливим також є розробка інструментів державного регулювання господарської діяльності за допомогою яких досягається не тільки стабілізація економіки в умовах військових дій, але й на її розвиток та повоєнне відродження.

Ключові слова. державна економічна політика, державне регулювання, інструменти державного регулювання, господарська діяльність, воєнний стан.

DOI 10.34079/2226-3047-2023-13-26-36-46

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток господарської діяльності відіграє важливу роль в економічному розвитку будь-якої країни. Держава прагне створити сприятливі умови для діяльності та розвитку суб'єктів господарювання будь-якого

розміру та організаційно-правової форми. Саме тому державна підтримка розвитку господарської діяльності має бути спрямована на зменшення перепон та забезпечення швидкої адаптації до умов, що пов'язані із вторгненням РФ. Розробка та реалізація відповідних інструментів сприяння суб'єктам господарювання передбачає створення стимулів і використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів для підтримки суб'єктів господарювання. Важливо, що державна влада продовжує працювати над розвитком господарської діяльності та створенням сприятливого середовища задля підтримки позитивних тенденцій у державі з метою забезпечення сталого економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна українська економіка, зокрема підприємництво, зіткнулися з багатьма викликами та труднощами, пов'язаними з російським вторгненням. В мирні часи було багато досліджень, що зосереджувалися на аналізі теоретичних та практичних аспектів функціонування малого та середнього бізнесу в країні та формування механізму його державного регулювання, шляхом розробки й реалізації системи державних програм, що спрямовані на сприяння розвитку господарської діяльності, включаючи науково-технічні, ресурсні, фінансові, консультативні та кадрові інструменти. Слід зазначити, що дослідження напрямів державної підтримки суб'єктів господарювання були і є предметом досліджень таких юристів-господарників, а саме: О. М. Вінник, Д. В. Задихайла, Д. А. Глушко, Н. В. Сментина, Т. В. Фоміна тощо. Питання формування державної економічної політики у повоєнні часи є предметом обговорення фахівцями різних галузей, як-то економіки, державного управління та безперечно юристів, щодо нормативно-правового забезпечення нової економічної політики. Саме тому сучасні виклики набули особливого значення та потребують комплексного дослідження в тому числі щодо державної підтримки діяльності суб'єктів господарювання.

Мета дослідження полягає в характеристиці правових механізмів державного регулювання господарської діяльності в умовах воєнного стану, зокрема інструментів державної підтримки суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Активна діяльність державної влади щодо реалізації державної економічної політики з метою підтримки суб'єктів господарської діяльності є неодмінним критерієм як подальшого розвитку економіки країни, так і зростання макроекономічних показників у цілому. У сучасній кризовій ситуації перед державною владою сьогодні стоїть одне з головних завдань, а саме розробка та реалізація ефективної державної політики у сфері стимулювання розвитку суб'єктів господарювання, зокрема створення сприятливого середовища для його підтримки та діяльності.

Згідно з опитуванням, проведеним у липні 2022 року, 28% власників і керівників українських компаній повідомили про припинення діяльності (порівняно з довоєнним часом), ще 25% працюють, але не на повну потужність. Основні причини, що перешкоджали відновленню та розвитку господарської діяльності під час війни: відсутність достатньої кількості клієнтів, капіталу, непередбачуваність ситуації в Україні, руйнування ланцюгів поставок (Кахнова, 2022).

Примітно, що з 24 лютого 2022 року суттєво змінилися сфери діяльності малого та середнього бізнесу. Станом на кінець серпня більшість зареєстрованих суб'єктів господарювання, які активно займаються роздрібною та оптовою торгівлею: їхня частка становить 30 відсотків усіх нових суб'єктів господарювання, у формі фізичних осіб-підприємців, відкритих за шість місяців від початку воєнного стану. За сучасними даними, найбільша частка новостворених суб'єктів господарювання, фізичних осіб-підприємців, припадає на роздрібну та оптову торгівлю, а також надання соціальної допомоги та діяльність громадських організацій. Це свідчить про готовність українців брати відповідальність за власну долю та долю інших і створювати нові робочі місця.

У свою чергу зазначаємо, що малий і середній бізнес фактично є основою економіки країни і може бути особливо вразливим під час воєнного стану. Великі мережеві компанії мають більше ресурсів і легше справляються з несприятливими умовами. Тому державна підтримка активної частини суспільства в особі малого підприємництва є дуже важливою. Це може бути нефінансова підтримка, адміністративного тягаря або фінансова: спрощена система оподаткування, зменшення податкового, надання доступу до кредитних ресурсів. Державна влада повинна визнати важливість малих і середніх суб'єктів підприємництва і забезпечити необхідну підтримку для їх стабільного функціонування в непередбачуваних ситуаціях, таких як воєнний стан. Майже чверть малого та середнього підприємництва вже заявляють про «повну відсутність резервів». У той же час близько третини говорять про свій «запас міцності» в кілька місяців. 22% мають можливість «постраждати» протягом місяця, перш ніж бути змушеними припинити роботу. Згідно з прогнозом МВФ, українська економіка цього року може скоротитися на 10% через війну. І це тільки в тому випадку, якщо війна не затягнеться (Кахнова, 2022).

Українська держава з проголошенням воєнного стану зробила важливі кроки, що були спрямовані на стабілізацію економіки та підтримки суб'єктів господарювання. Одні з перших кроків спрямованих на стабілізацію в сфері здійснення господарської діяльності, було прийняття Постанови №314 від 18 березня 2022 року, якою Кабінет Міністрів України встановив, що під час воєнного стану суб'єкти господарювання можуть отримати право на здійснення господарської діяльності, подавши декларацію. У цьому випадку їм не потрібно отримувати дозвільні документи (наприклад, ліцензії чи інші дозвільні документи) для видів господарської діяльності, які визначені в додатку 2 Постанови (Кабінет Міністрів України, 2022а). Безперечно прогресивним було запровадження цифровізації державних сервісів і послуг. Спільні заходи Міністерства цифрової трансформації з Міністерством економіки та Better Regulation Delivery Office (BRDO) анонсувало впровадження на порталі «Дія» нової послуги для бізнесу – «Декларація» (Глушко, 2022). Саме такі рішення українського уряду ставили за мету спростити процедури та прискорити запровадження господарської діяльності під час воєнного стану.

Значним рішенням на шляху формування нової повоєнної економіки це використання фінансових інструментів підтримки суб'єктів господарювання та надання податкових пільг, а саме: можливість великому бізнесу скористатися спрощеною системою оподаткування та сплачувати єдиний податок, як і малий бізнес,

запровадження пільгової системи оподаткування фізичні особи – підприємців, звільнення від сплати податку за земельну ділянку (Закон України № 2118-IX, 2022; Закон України № 2120-IX, 2022; Закон України № 2142-IX, 2022).

Відповідно до законодавства, під час воєнного стану податкові перевірки скасовувалися, за винятком фактичних перевірок щодо можливості розрахунків картками. Ця позиція відповідає вимогам Національного банку щодо проведення безготівкових операцій у сучасних умовах для підтримки економіки України. Також варто зазначити, що під час воєнного чи надзвичайного стану пеня за порушення податкового законодавства не нараховується, а нарахована пеня може бути скасована. Це спрямовано на зменшення фінансового тиску на підприємства та підтримку їхньої стабільності під час непередбачених обставин, та регулюється Постановою Кабінету Міністрів №303 від 13 березня 2022 року. Отже, вся державна допомога, що буде надаватися під час воєнного стану буде допустимою державною допомогою без повідомлення Антимонопольного комітету України (Кабінет Міністрів України, 2022б).

Також передбачались пільги щодо можливості незастосування реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО) або програмних РРО. Так, Законом України від 03 березня 2022 року № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» було внесено зміни до розділ II «Прикінцеві положення» Закону № 265 яким доповнено пунктом 12, відповідно до якого тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, санкції за порушення вимог Закону № 265 не застосовуються. Що так само спрямовувало засилля державної влади на створення сприятливих умов для відновлення роботи суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану.

Варто підтримати висновки щодо важливості застосування податкового стимулювання бізнесу, його дерегуляція та лібералізація в умовах воєнного стану як надзвичайно важливого кроку, «адже сплата податків є вирішальною умовою функціонування економіки країни», що спрямовано на сприяння стабілізації критично важливих сегментів економіки (Фоміна. та Пугаченко, 2022).

Наступний крок, після перших антикризових рішень, спрямований саме на розбудову нової економічної політики в умовах воєнного стану, прийняття закону від 30.06.2023 № 3219-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» (далі Закон №3219-IX) який набув чинності 1 серпня 2023 року та передбачає часткове зняття обмежень на проведення контролюючими органами документальних перевірок, та містив положення щодо: відновлення документальних позапланових перевірок, зміни вимоги щодо формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок, поновлення на невикористаний строк перевірок, які були розпочаті та не завершені до 24 лютого 2022, крім тих, для яких встановлено мораторій.

Однак треба звернути увагу, що з поверненням перевірок законом №3219-IX передбачено скасування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та пені, у разі якщо платник податків сплатить суму податкового зобов'язання протягом 30 календарних днів з дня отримання податкового повідомлення-рішення, то штрафні санкції (штрафи) та

пеня будуть скасовані, нарахованого за результатами документальних перевірок, які будуть відновлені або розпочаті з 1 серпня 2023 року та завершені до дня припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України. Водночас сума сплаченого податкового зобов'язання не підлягає оскарженню. Також, закон № 3219-ІХ передбачає зменшення розміру штрафних (фінансових) санкцій для фізичних осіб-підприємців, які є за єдиним податком, із 100 – 150 % до 25 – 50 % вартості проданих з порушенням товарів (робіт, послуг), відповідно. Але з урахуванням, що це не застосовується до суб'єктів які: зареєстровані платниками ПДВ; здійснюють діяльність з продажу підакцизних товарів; технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту; лікарських засобів; виробів медичного призначення; ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння.

З прийняттям закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів про відміну мораторію на проведення податкових перевірок» від 09.11.2023 № 3453-ІХ (далі Закон № 3453-ІХ) яким посилено контрольно-наглядові функції та з 1 грудня 2023 року відновлено проведення документальних перевірок, але частково мораторій зберігає дію відносно суб'єктів платників єдиного податку I та II групи, а також «за місцезнаходженням об'єктів оподаткування чи об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, які станом на дату початку тимчасової окупації/бойових дій/можливих бойових дій були розташовані на таких територіях» (Закон України № 3453-ІХ, 2023).

Зміни так само відбулись й у системі використання реєстраторів розрахункових операцій (далі – РРО) або програмних РРО, з прийняттям закону № 3219-ІХ відновлено відповідальність за порушення порядку здійснення розрахунків за товари (послуги). Важливо наголосити, що вказаним законом передбачено звільнення від відповідальності за порушення вимог Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від, вчинені ними при продажу товарів, наданні послуг: на тимчасово окупованих рф територіях України, – по дату завершення тимчасової окупації відповідних територій; територіях активних бойових дій, – по дату завершення бойових дій на відповідних територіях; територіях можливих бойових дій, – по дату припинення можливості бойових дій на відповідних територіях (крім відповідальності за порушення порядку здійснення розрахункових операцій при продажу підакцизних товарів) (Закон України № 265/95-ВР, 1995).

Важливо звернути увагу, що низька законів про внесення змін у податкове законодавство, прийнято у рамках Меморандуму про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року (Меморандум..., 2022), та має на меті відновлення системи бюджетних надходжень та «надання можливості податковим органам здійснювати контрольно-перевірочні заходи при наявності ризиків недотримання несумлінними суб'єктами господарювання вимог законодавства».

Як неодноразово зазначалося, державна підтримка – важливий аспект розвитку економіки й підприємництва зокрема для країни яка вже тривалий час знаходиться у воєнному стан. Саме тому важливо досліджувати та аналізувати досвід інших країн, які мають позитивні результати розвитку економіки в особливих умовах. Яскравим прикладом є досвід економіки Ізраїлю, із прикладом реалізації державної підтримки підприємництва. До

основних та дієвих засобів за допомогою яких здійснюється державної підтримки бізнесу в Ізраїлі можна віднести:

1. спрощений процес реєстрації: швидкий і ефективний процес реєстрації бізнесу, який допомагає зменшити адміністративні перешкоди для підприємців.
2. фінансова підтримка: ізраїльський уряд надає фінансову підтримку малому бізнесу за допомогою різноманітних програм, таких як гранти, субсидії, позики під низькі відсотки та інвестиційні фонди;
3. підтримка інновацій: активно підтримує інноваційні стартапи та технологічні компанії, надаючи фінансову підтримку, доступ до інкубаторів і акселераторів і сприяючи контактам з потенційними інвесторами.

Насамперед зазначимо, що саме завдяки державній підтримці впровадження інновацій у виробництво, Ізраїль став високотехнологічною країною, яка виробляє сучасну оборонну продукцію, програмне забезпечення, цифрові комунікації, біотехнології, фармацевтику та конкурентні на світовому ринку ринки з найсучаснішими інноваційні нанотехнології. У цій країні також динамічно розвивається виробництво електронних і біомедичних приладів, хімікатів, транспортного обладнання та продуктів харчування. Ізраїльські компанії в основному використовують передовий досвід таких партнерів, як США та країни ЄС, але не обмежуються вузьким колом країн при налагодженні співпраці.

Податкова система в Ізраїлі використовує прогресивний підхід, за яким люди з вищими доходами оподатковуються більше, а люди з нижчими доходами — менше. Це повною мірою спрямоване на досягнення цілі підвищити працездатність і запобігти тому, щоб громадяни з низьким рівнем доходу опинилися за межею бідності. Наприклад, люди з низькими доходами, які заробляють менше 6310 шенкелів (1700 доларів США) на місяць, сплачують 10% податку. Заможні громадяни з доходом понад 12 тис. доларів на місяць сплачують 48-50% податку (Ціна держави, 2016).

Запропонована система допомагає забезпечити соціальну справедливість, зберігаючи стимули до праці та підтримку малозабезпечених громадян. Однак, необхідно зазначити, що із збільшенням доходу ставка податку збільшується лише для кожного додаткового рівня доходу, без урахування мінімальної податкової пільги та попереднього рівня ставки податку на прибуток. У результаті сума податку, розрахована для кожного окремого рівня, додається до попереднього нижчого рівня ставки податку, а не стягується за єдиною високою ставкою на всю суму доходу громадянина. Також, в Ізраїлі не стягується прибутковий податок з працівників, які виконують низькокваліфіковану роботу, а завдяки прогресивній системі оподаткування держава стимулює до праці як низько кваліфікованих, так і висококваліфікованих працівників. Такий підхід до оподаткування доходів громадян свідчить про те, що влада країни розглядає людський капітал як найважливіший ресурс економіки, а не сировину чи виробничі потужності.

Створюючи малі підприємства, підприємці сприяють зайнятості, сплачують місцеві податки та збори, створюють пенсійні накопичення. Це особливо цінним у складних економічних ситуаціях, спричинених воєнним станом. Очевидно, що позитивна динаміка тут незначна і зміни не миттєві, але розглядати їх необхідно

комплексно і в стратегічному вимірі. Війна призводить до збільшення ризиків в економіці, таких як: ризик втрати постачання, втрати споживачів, зростання цін на енергоносії та інші ризики. Тому важливо бути готовим до ризиків і мати плани боротьби з ними.

Досвід Ізраїлю може бути дуже корисним для України, особливо за умови досягнення суспільного консенсусу та вироблення єдиної державної політики підтримки вітчизняного бізнесу. Ізраїль довів, що ефективна державна економічна політика обмежується не лише швидким зростанням і розширенням ринків, але також включає здатність підтримувати стабільність у часи економічного спаду за допомогою розумного урядового протекціонізму. Підтримка експорт орієнтованих галузей та державне регулювання в умовах фінансової та економічної кризи виявилися успішними в ізраїльській економіці, що дозволило країні зберегти стабільність і прискорити відновлення.

Використання ізраїльського досвіду може дати цінні ідеї та стратегії розвитку конкурентоспроможної економіки України. Однак при реалізації таких заходів важливо враховувати специфіку української економіки та контекстуальні фактори. Фінансова система, зокрема податкова має бути скориговано з метою сприяння розвитку підприємництва й інвестицій та забезпечення справедливого розподілу податкового тягаря. Стимулювання господарської діяльності може включати різні інструменти, такі як надання фінансової підтримки, зменшення адміністративних перешкод і спрощення процедур. Адже саме в наш час повинні бути прийняті найважливіші рішення підтримки та розвитку української економіки не тільки у повоєнні часи але й на подальший розвиток з повної відбудови країни. Саме тому важливим є накопичення людського капіталу, що вимагає інвестицій у навчання та розвиток робочої сили, що сприятиме підвищенню кваліфікації працівників та підтримці інноваційного розвитку, що сприятиме суб'єктам господарювання розробити нові продукти та послуги, підвищити ефективність виробництва та найняти більш бажаних працівників.

Висновок. Отже зазначимо, що розробка заходів щодо стабілізації бізнес-клімату та реформування системи державного регулювання господарської діяльності є найважливішими та пріоритетними інструментами розвитку економіки в умовах воєнного стану. Проблема необхідності стимулювання та забезпечення подальшого розвитку господарської діяльності є актуальною сьогодні в Україні на всіх рівнях: державному, регіональному та безпосередньо в самому бізнес-секторі. Рішення цієї проблеми відкриває можливості для процесу відновлення та модернізації економіки, прискорення та переведення на інноваційний шлях розвитку, який будується на основі пошуку найбільш ефективних моделей підтримки суб'єктів господарювання в сучасних реаліях. Проведені дослідження свідчать, що з моменту проголошення воєнного стану державною владою створювалися максимально прийнятні умови для здійснення господарської діяльності, запроваджувалася належна державна підтримка. Наразі ми можемо визначити перехід до іншого етапу правового регулювання який знаменує запровадження заходів державного регуляторної політики спрямованої на повернення контроль-наглядових функцій в сфері господарської діяльності. Однак слід зазначити, що серед запропонованих владою заходів не простежується системного рішення

підтримки суб'єктів підприємництва, що знаменує нерівномірну динаміку розвитку цих процесів у найближчому майбутньому.

Бібліографічний список

- Глушко, А. Д., 2022. Деретуляція бізнес-середовища в Україні в умовах воєнного стану. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство* : матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Полтава, 29 вересня 2022 р. Полтава : Національний університет імені Ю. Кондратюка, 2022. С. 24 Доступно: <<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/11497/1/%D0%93%D0%BB%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE.pdf>>
- Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів про відміну мораторію на проведення податкових перевірок № 3453-ІХ від 09.11.2023. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3453-20#Text>>
- Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану № 2118-ІХ від 03.03.2022. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>>
- Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану № 2120-ІХ від 15.03.2022. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>>
- Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану № 2142-ІХ від 24.03.2022. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>>
- Закон України Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг № 265/95-ВР від 06.07.1995. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>>
- Кабінет Міністрів України, 2022а. Постанова про деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану № 314 від 18.03.2022 р. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text>> (дата звернення: 12.10.2023).
- Кабінет Міністрів України, 2022б. Постанова Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану № 303 від 13.03.2022 р. *Верховна Рада України* [онлайн]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text>>
- Кажнова, М., 2022. Грантування бізнесу під час війни: яку фінансову допомогу можна отримати від держави на розвиток власної справи? *Юридична газета онлайн* [онлайн] Доступно: <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/grantuvannya-biznesu-pid-chas-viyeni-yaku-finansovu-dopomogu-mozhna-otrimati-vid-derzhavi-na-rozvitok.html>>

Меморандум про економічну та фінансову політику від 08 грудня 2022 року [online]
Доступно: <[https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB(1).pdf)>

Фоміна, Т. В. та Пугаченко, О. Б., 2022. Податкове стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Modern Technology and Innovative Technologies*, 20(2), p. 113–123. DOI: 10.30890/2567-5273.2022-20-02-053

Ціна держави, 2016. Деякі уроки Ізраїлю для України [онлайн] Доступно: <<https://cost.ua/333-lesson-israel/>>

References

Fomina, T. V. and Puhachenko, O. B., 2022. Podatkove stymuliuvannya diialnosti subiektiv hospodariuvannya v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Tax incentives for business entities under martial law in Ukraine]. *Modern Technology and Innovative Technologies*, 20(2), p. 113–123. DOI: 10.30890/2567-5273.2022-20-02-053 (in Ukrainian)

Hlushko, A. D., 2022. Derehuliatsiia biznes-seredovyscha v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Deregulation of the business environment in Ukraine under martial law]. *Ekonomichna bezpeka: derzhava, rehion, pidpriemstvo : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii*, m. Poltava, 29 veresnia 2022 r. Poltava : Natsionalnyi universytet imeni Yu. Kondratiuka, 2022. P. 24 Available at: <<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/11497/1/%D0%93%D0%BB%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%BE.pdf>> (in Ukrainian)

Kabinet Ministriv Ukrainy, 2022a. Postanova pro deiaki pytannia zabezpechennia provadzhennia hospodarskoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu № 314 vid 18.03.2022 r. [Resolution on some issues of ensuring the conduct of economic activity under martial law No. 314 dated 03/18/2022]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text>> (Accessed: 12.10.2023) (in Ukrainian).

Kabinet Ministriv Ukrainy, 2022b. Postanova Pro prypynennia zakhodiv derzhavnoho nahliadu (kontroliu) i derzhavnoho rynkovoho nahliadu v umovakh voiennoho stanu № 303 vid 13.03.2022 r. [Resolution No. 303 of March 13, 2022, on the termination of measures of state supervision (control) and state market supervision under martial law]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text>> (in Ukrainian)

Kakhnova, M., 2022. Hrantuvannia biznesu pid chas viiny: yaku finansovu dopomohu mozhna otrymaty vid derzhavy na rozvytok vlasnoi spravy? [Granting business during the war: what financial assistance can be received from the state for the development of one's business?] *Yurydychna hazeta online* [online] Available at: <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/grantuvannya-biznesu-pid-chas-viyni-yaku-finansovu-dopomogu-mozhna-otrimati-vid-derzhavi-na-rozvitok.html/>> (in Ukrainian)

Memorandum pro ekonomichnu ta finansovu polityku vid 08 hrudnia 2022 roku [Memorandum on economic and financial policy dated December 8, 2022] [online] Available at: <[https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Loi_PMB(1).pdf)> (in Ukrainian)

- Tsina derzhavy, 2016. *Deiaki uroky Izrailiu dlia Ukrainy [Some lessons of Israel for Ukraine]* [onlain] Available at: <<https://cost.ua/333-lesson-israel/>> (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv pro vidminu moratorii na provedennia podatkovykh perevirok № 3453-IX vid 09.11.2023 [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws on lifting the moratorium on tax audits No. 3453-IX dated November 9, 2023]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [onlain]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3453-20#Text>> (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostei opodatkuvannia ta podannia zvitnosti u period dii voiennoho stanu № 2118-IX vid 03.03.2022 [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the peculiarities of taxation and reporting during the period of martial law No. 2118-IX dated 03.03.2022]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [onlain]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>> (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu № 2120-IX vid 15.03.2022 [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the application of norms for the period of martial law No. 2120-IX dated 03/15/2022]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [onlain]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>> (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia zakonodavstva na period dii voiennoho stanu № 2142-IX vid 24.03.2022 [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legislation for the period of martial law No. 2142-IX dated March 24, 2022]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [onlain]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>> (in Ukrainian)
- Zakon Ukrainy Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsii u sferi torhivli, hromadskoho kharchuvannia ta posluh № 265/95-VR vid 06.07.1995 [Law of Ukraine on the use of registrars of settlement operations in the field of trade, public catering and services No. 265/95-BP of 07/06/1995]. *Verkhovna Rada Ukrainy* [onlain]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 30.11.2023

**Lehkova V.,
Grygor'yeva V.**

STATE SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF ECONOMIC ENTITIES UNDER MARTIAL LAW

The Russian invasion led to the adoption of extraordinary decisions aimed at stabilizing economic processes in the country. In particular, the introduction of martial law created the need to intensify state support for economic activities in all sectors of the economy, but of particular importance are those that are focused on defense, food, energy security and others aimed at restoring infrastructure.. The analysis of innovative decisions introduced by the Ukrainian authorities in order to maximize the support of existing business entities for the continuation of economic activity, as well as the provision of simplified, adaptive procedures for starting economic activity, is carried out. According to the analysis of the proposed solutions, it is possible to characterize them, which were organizational (non-financial) and financial in nature, as well as determine the stages that Ukraine has already passed and should go through on the path of economic recovery. The study of the experience of state support for economic entities in the conditions of military operations of the Israeli state was important.. The new economic policy of the postwar period is characterized by the creation by the state power of acceptable conditions for economic activity, with the introduction of maximum state support. Now we have the opportunity to determine the transition in the system of state support from the crisis decisions that were necessary at the beginning of a full-scale invasion to another stage of legal regulation, which marks the introduction of measures that should help Ukrainian business entities to become competitive in the domestic and foreign markets in the conditions of prolonged hostilities. It is also important to develop instruments of state regulation of economic activity with the help of which not only stabilization of the economy in the conditions of hostilities is achieved, but also on its development and post-war revival.

Keywords: *state economic policy, state regulation, instruments of state regulation, economic activity, martial law.*